

Original article

Study of Methods of Obtaining Health Information During Pregnancy Among Pregnant Mothers in Bojnourd City

Sakineh Nazari¹, Zakieh Keshavarzi², Rezvan Rajabzadeh³, Hamed Sharafi⁴, Mobina Hossein Fakhrabadi⁵, Nazanin Hesari^{5*}

1. Assistant professor, Department of Midwifery, School of Nursing and Midwifery, North Khorasan University of Medical Sciences, Bojnurd, Iran
2. Professor, Natural Products and Medicinal Plants Research Center, North Khorasan University of Medical Sciences, Bojnurd, Iran
3. Assistant Professor, Department of Social Medicine, School of Medicine, Sabzevar University of Medical Sciences, Sabzevar, Iran
4. Medical doctor, School of Medicine, North Khorasan University of Medical Sciences, Bojnurd, Iran
5. Instructor, Department of Midwifery, School of Nursing and Midwifery, North Khorasan University of Medical Sciences, Bojnurd, Iran

Article Info.

Received: 03- Aug- 2025

Accepted: 30- Aug- 2025

Abstract

Background and Aims: Searching for health information is one of the three most common activities performed on the Internet. Pregnancy is accompanied by various changes and concerns, and when pregnant women do not receive sufficient information, they tend to turn to information technologies such as the Internet, applications, and social networks. This study aimed to Determining methods of obtaining health information during pregnancy among pregnant mothers in Bojnourd city.

Materials and Methods: This cross-sectional descriptive-analytical study was conducted on 243 pregnant mothers in Bojnord. Quota sampling was used to select participants from all health centers in the city. Data collection instruments included a demographic questionnaire and the standardized "Online Health Information Seeking among Pregnant Women" questionnaire. Data were analyzed using SPSS version 23 with descriptive statistics, Pearson correlation, independent t-test, and one-way ANOVA.

Result: The most common source of information for mothers was physicians and midwives (43%), followed by the Internet (37%) and friends and family (20%). The mean scores for virtual space usage in the domains of "perceived ease of use" (3.38) and "intensity of use" (3.05) were at a desirable level. However, the mean scores for information seeking related to "infant care" (2.95), "delivery" (2.89), "pregnancy" (2.48), and "postpartum" (2.13) were below the desirable threshold.

Conclusion: The results showed that online health information seeking among the studied mothers was below average. Although physicians and midwives remain the primary sources of information, the Internet also plays an important role. Considering the role of online resources in reducing anxiety, introducing reliable websites to mothers can help them use this tool more effectively.

Keywords: Bojnourd, Health Information, Information Sources, Pregnant Women, Virtual Space

* **Corresponding Author:** Nazanin Hesari. Instructor, Department of Midwifery, School of Nursing and Midwifery, North Khorasan University of Medical Sciences, Bojnurd, Iran. E-mail: nazaninhesari858@gmail.com

How to Cite: Nazari S, Keshavarzi Z, Rajabzadeh R, Sharafi H, Hossein Fakhrabadi M, Hesari N., Study of Methods of Obtaining Health Information During Pregnancy Among Pregnant Mothers in Bojnourd City. *Journal of Student Research Committee Sabzevar University of Medical Sciences*, 2025;30(3): 91-99.

مقاله پژوهشی

روش‌های کسب اطلاعات سلامت در دوران بارداری: در مادران باردار شهر بجنورد

سکینه نظری^۱، زکیه کشاورزی^۲، رضوان رجب‌زاده^۳، حامد شرفی^۴، مبینا حسین فخرآبادی^۵، نازنین حصاری^{۶*}

۱. استادیار، گروه مامایی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، بجنورد، ایران

۲. استاد، مرکز تحقیقات فرآورده‌های طبیعی و گیاهان دارویی، دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، بجنورد، ایران

۳. استادیار، گروه پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران

۴. پزشک، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، بجنورد، ایران

۵. مربی، گروه مامایی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، بجنورد، ایران

۶. مربی، گروه مامایی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، بجنورد، ایران

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت ۱۴۰۴/۰۵/۱۲ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۰۸

چکیده

مقدمه و اهداف: جستجوی اطلاعات سلامت یکی از سه فعالیت متداول در اینترنت است. دوران بارداری با ایجاد تغییرات و نگرانی‌هایی همراه است و زنان باردار در صورت عدم دریافت اطلاعات کافی، به سمت فناوری‌های اطلاعاتی مانند اینترنت، برنامه‌ها و شبکه‌های اجتماعی روی می‌آورند. این پژوهش با هدف تعیین روش‌های کسب اطلاعات سلامت در دوران بارداری در مادران باردار شهر بجنورد انجام شد.

مواد و روش‌ها: این مطالعه توصیفی-تحلیلی مقطعی بر روی ۲۴۳ مادر باردار در شهر بجنورد انجام شد. نمونه‌گیری به روش سهمیه‌ای از تمام مراکز بهداشتی شهر بجنورد صورت گرفت. ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسشنامه جمعیت شناختی و پرسشنامه استاندارد "جستجوی آنلاین اطلاعات سلامت زنان باردار" بود. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۳ و آزمون‌های آماری توصیفی و آنالیز واریانس یک‌طرفه تحلیل شدند.

نتایج: گرچه مادران باردار از روش‌های مختلفی اطلاعات سلامت را به دست می‌آوردند اما بیشترین منبع اطلاعاتی مادران، پزشک و ماما (۴۳ درصد) بود و پس از آن اینترنت (۳۷ درصد) و دوستان و خانواده (۲۰ درصد) قرار داشتند. نتایج آزمون آنالیز واریانس یک‌طرفه نشان داد بین منبع کسب اطلاعات مادران در دوران بارداری و نمره نگرش ($P=0.003$)، سهولت درک شده ($P<0.001$) و شدت استفاده از اینترنت ($P=0.003$) تفاوت معنی‌دار بود اما در ابعاد اطلاعات مربوط به نوزاد و زایمان و بارداری و پس از زایمان در منابع کسب اطلاعات تفاوت معنی‌دار نبود.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد، باوجود جستجوی آنلاین اطلاعات سلامت در دوران بارداری؛ پزشک و ماما منبع اصلی اطلاعات هستند، با توجه به نقش منابع اینترنتی در کاهش اضطراب، می‌توان سایت‌های معتبر را به مادران معرفی کرد تا از این ابزار به شکل مؤثرتری استفاده کنند.

کلیدواژگان: اطلاعات سلامت، بجنورد، زنان باردار، فضای مجازی، منابع اطلاعاتی

نویسنده مسئول: نازنین حصاری، گروه مامایی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، بجنورد، ایران
nazaninhesari858@gmail.com

استناد به مقاله: نظری سکینه، کشاورزی زکیه، رجب‌زاده رضوان، شرفی حامد، حسین فخرآبادی مبینا، حصاری نازنین، روش‌های کسب اطلاعات سلامت در دوران بارداری: در مادران باردار شهر بجنورد، مجله کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، پاییز ۱۴۰۴، دوره ۳۰، شماره ۳، صفحات: ۹۹-۹۱.

مقدمه

ظهور فضای مجازی و توسعه فناوری‌های مربوط به آن، نابرابری قدرت در روابط اجتماعی را تعدیل کرده است. اینترنت فضایی را فراهم کرده که گروه‌های به حاشیه رانده شده، از جمله زنان، نه تنها می‌توانند سخن بگویند، بلکه انتظار شنیدن پاسخ را نیز دارند. این تحول، رابطه سنتی پزشک و بیمار را نیز تحت تأثیر قرار داده و قدرت پزشک را به چالش کشیده است. بیماران، امروزه با استفاده از اطلاعات کسب شده، نقش فعال‌تری در فرایند مراقبت‌های پزشکی خود ایفا می‌کنند (۸، ۹).

باین حال، یک چالش اساسی در این زمینه، مسئله اعتبار اطلاعات سلامت در فضای مجازی است. بخش بزرگی از اطلاعات موجود ممکن است نادرست یا قدیمی باشند و بسیاری از کاربران بدون مشورت با متخصصان، به صورت خودمحرور از این اطلاعات استفاده می‌کنند (۱۰). این موضوع به خصوص در دوران حساس بارداری می‌تواند منجر به آسیب‌های جبران‌ناپذیر شود (۱۱). با توجه به استفاده مکرر زنان باردار از اینترنت و اهمیت صحت اطلاعات دریافتی در این دوره، پژوهش حاضر با استفاده از پرسشنامه جستجوی آنلاین اطلاعات سلامت زنان باردار جهت بررسی ابعاد مختلف جستجوی مادران باردار در اینترنت، با هدف تعیین روش‌های کسب اطلاعات سلامت در دوران بارداری در مادران باردار شهر بجنورد انجام شد تا درک بهتری از این رفتار مهم به دست آید.

مواد و روش‌ها

این مطالعه از نوع توصیفی-تحلیلی مقطعی (Cross-Sectional) است که در سال ۱۴۰۳ در شهر بجنورد انجام شد. جامعه پژوهش شامل کلیه زنان باردار شهر بجنورد بود. حجم نمونه با استفاده از فرمول برآورد میانگین، ۲۵۰ نفر در نظر گرفته و نمونه‌گیری در دو مرحله انجام شد؛ ابتدا به روش سهمیه‌ای تمام مراکز بهداشتی سطح شهر بجنورد (مدنی، بوعلی، کامیاب، حر، باقر خان، فیاض‌بخش و نیروگاه) انتخاب شدند و سپس نمونه‌ها از هر مرکز به روش در دسترس، انتخاب

تغییرات فیزیولوژیک دوران بارداری در بسیاری از موارد برای زنان ناشناخته است. این تغییرات که باعث ایجاد تحولات گسترده‌ای در ظاهر و عملکرد بدن مادر می‌شود، سؤالات و نگرانی‌های متعددی را به وجود می‌آورد (۱). اکثر بانوان در طول بارداری و پس از زایمان، به دلایل مختلف طبیعی و غیرطبیعی، حالاتی نظیر تعجب، اضطراب، ترس و ناامیدی را تجربه می‌کنند. در چنین شرایطی، زنان باردار نیازمند دریافت اطلاعات از منابع مناسب و مطمئن هستند تا با بهبود آگاهی خود، ارتقای سلامت خود و فرزندشان را تضمین کنند (۲).

سطح آگاهی زنان باردار از دو جنبه اهمیت دارد: نخست آنکه بارداری ممکن است اولین برخورد جدی برخی از آن‌ها با سیستم مراقبت سلامت باشد و پیمودن این مسیر پیچیده می‌تواند چالش‌برانگیز باشد. دوم اینکه، شرایط بهداشتی زن و درک او از این شرایط، تأثیر مستقیمی بر سلامت جنین و نوزاد خواهد داشت (۳).

باوجود اهمیت ویژگی‌های حضوری، برخی زنان باردار در این مراجعات، اطلاعات کافی به دست نمی‌آورند یا سؤالاتشان بی‌پاسخ می‌ماند. این شکاف اطلاعاتی باعث می‌شود آن‌ها به سمت فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی از جمله اینترنت، برنامه‌ها و شبکه‌های اجتماعی آنلاین روی بیاورند (۴). جستجوی اطلاعات سلامت یکی از سه فعالیت متداول در اینترنت بوده است و این فضا به دلیل دسترسی آسان و سریع، به‌ویژه برای زنانی که به دلایل فیزیکی و روحی تمایل دارند نیازهای خود را به سرعت برطرف کنند، به یک منبع جذاب تبدیل شده است (۵، ۶). آمارها نشان می‌دهد که حدود ۴/۵ درصد از جستجوهای اینترنتی در جهان مرتبط با موضوعات سلامت است. نتایج مطالعه چرمیس و همکاران نشان داد که ۷۰ درصد از زنان باردار، مشاوره با ماما را بهترین منبع برای رفع نیازهای اطلاعاتی خود می‌دانند، ۱۷/۲ درصد با مطالعه کتاب و ۲۸ درصد نیز به علت عدم دریافت اطلاعات کافی و بی‌پاسخ ماندن سؤالاتشان مجبور به استفاده از اینترنت می‌شوند (۷).

سلامت موردنیاز در خصوص نوزاد، زایمان، بارداری و پس از زایمان بود. این عوامل ۷۰ درصد از واریانس جست‌وجوی آنلاین اطلاعات سلامت را تبیین کردند و بیشترین درصد مربوط به عامل نگرش کاربر بود. همچنین همبستگی بین کلیه عوامل مثبت و معنی‌دار به دست آمد. نتایج حاصل از بررسی پردازش مدل در کلیه عامل‌ها نشان‌دهنده مطلوب بودن الگوی عوامل اکتشافی بود. آلفای کرونباخ کلی ابزار ۰/۹۴۶ به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی ابزار است. روایی محتوایی این پرسشنامه در سال ۱۴۰۰ توسط صباغی زاده و همکاران (۱۲) در شهر اهواز تأیید و پایایی آن با آلفای کرونباخ ۰/۹۴ تأیید شد.

پس از کسب اجازه از معاونت پژوهشی دانشکده پزشکی و اخذ کد اخلاق، پژوهشگر با مراجعه به مراکز بهداشتی و اخذ رضایت‌نامه کتبی، پرسشنامه‌ها را در اختیار شرکت‌کنندگان قرار داد. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۳ تحلیل شدند. از آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار و فراوانی) برای نمایش فراوانی و شاخص‌های مرکزی و از آزمون‌های تحلیلی شامل تی مستقل (مقایسه بین دو گروه شغل مادران)، آنالیز واریانس یک‌طرفه (مقایسه میانگین نمرات بین سه گروه منبع اطلاعات شامل پزشک، اینترنت، دوستان و خانواده) و همبستگی پیرسون (بررسی رابطه بین متغیرهای کمی (مانند سن و میزان استفاده از اینترنت) و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

اکثر مادران، ۳۵/۴ درصد (۸۶ نفر) دارای تحصیلات دانشگاهی بودند. ۸۶ درصد (۲۰۹ نفر) مادران خانه‌دار بودند. (جدول شماره ۱).

گردیدند. پس از حذف ۷ پرسشنامه ناقص، تحلیل نهایی روی ۲۴۳ مادر باردار صورت گرفت. معیارهای ورود شامل سکونت در شهر بجنورد، تسلط به زبان فارسی، سواد خواندن و نوشتن، دسترسی به اینترنت و فضای مجازی و رضایت آگاهانه برای شرکت در پژوهش بود. معیارهای خروج نیز شامل عدم تکمیل کامل پرسشنامه و انصراف از شرکت در تحقیق بود. داده‌ها با استفاده از دو پرسشنامه جمع‌آوری شد: پرسشنامه مشخصات جمعیت شناختی شامل ۱۰ سؤال در مورد سن، تحصیلات، شغل، درآمد، سابقه بیماری و منبع کسب اطلاعات و پرسشنامه جست‌وجوی آنلاین اطلاعات سلامت زنان باردار بود. پرسشنامه آنلاین اطلاعات سلامت زنان باردار بر اساس مدل پذیرش فناوری که شامل ۳۳ سؤال در هفت حیطه شامل حیطه نگرش کاربر: ۱۰-۱، حیطه سهولت کاربر: ۱۱-۱۶، حیطه شدت استفاده از اینترنت: ۱۷-۲۰، حیطه مراقبت از نوزاد: ۲۱-۲۳، حیطه اطلاعات مربوط به زایمان: ۲۴-۲۵، حیطه اطلاعات مربوط به بارداری: ۲۶-۳۰، حیطه اطلاعات مربوط به پس از زایمان: ۳۱-۳۳ است. سؤالات به صورت لیکرت پنج نقطه‌ای خیلی زیاد (۵)، زیاد (۴) تا حدودی (۳)، کمی (۲) و اصلاً (۱) است و میانگین بالاتر از سه بیانگر حد مطلوب در هر حیطه است. روایی پرسشنامه مشخصات فردی و مشخصات بارداری از طریق روایی محتوایی تعیین شد. به این ترتیب که این فرم با مطالعه کتب و مقالات جدید تنظیم شد و سپس در اختیار ۱۰ تن از اعضا هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی و پس از لحاظ نمودن پیشنهادها و اصلاحات لازم ابزار نهایی مورد استفاده قرار گرفت.

یافته‌ها حاکی از تأیید شناسایی ۷ عامل نگرش کاربر، سهولت درک شده، شدت استفاده از اینترنت، اطلاعات

جدول ۱. توزیع فراوانی میزان تحصیلات، شغل، مادران شرکت‌کننده در مطالعه

متغیر	تعداد	درصد
میزان تحصیلات مادر	ابتدایی	۲۸ / ۱۱/۵
	راهنمایی	۵۰ / ۲۰/۶
	دیپلم	۷۹ / ۳۲/۵
	دانشگاهی	۸۶ / ۳۵/۴
شغل	خانه‌دار	۲۰۹ / ۸۶/۰
	شاغل	۳۴ / ۱۴/۰

میانگین سن مادران شرکت کننده در پژوهش ۲۷/۶۹ بود. میانگین تعداد بارداری های آن ها ۲/۰۸ به دست آمد. ۴۶/۱ درصد (۱۱۲ نفر) نخست زا و ۵۳/۹ درصد (۱۳۱ نفر) چندزا بودند. میانگین سن بارداری آن ها ۲۴/۲۳ هفته بود. به طوری که ۱۸/۵ درصد (۴۵ نفر) در سه ماهه اول بارداری، ۵۴/۳ درصد (۱۳۲ نفر) در سه ماهه دوم و ۲۷/۲ درصد (۶۶ نفر) در سه ماهه سوم بارداری به سر می بردند. (جدول شماره ۲).

جدول ۲. میانگین و انحراف معیار سن، تعداد بارداری و سن حاملگی مادران شرکت کننده در مطالعه

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کمترین	بیشترین	کل
سن	۲۷/۶۹	۶/۰۷	۱۵	۴۶	۲۴۳
تعداد بارداری	۲/۰۸	۱/۱	۱	۶	۲۴۳
سن حاملگی	۲۴/۲۳	۱۰/۱۰	۴	۴۱	۲۴۳

گرچه مادران باردار از روش های مختلفی اطلاعات سلامت را کسب می کردند اما بیشترین منبع اطلاعاتی مادران شرکت کننده در پژوهش پزشک و ماما با ۴۳ درصد بود (جدول شماره ۳).

جدول ۳. توزیع فراوانی منابع اطلاعاتی مادران شرکت کننده در پژوهش

منبع اطلاعات	تعداد	درصد
دوستان و خانواده	۴۷	۲۰
اینترنت	۸۷	۳۷
پزشک و ماما	۱۰۱	۴۳

جدول شماره ۴، نشان می دهد بر اساس آنالیز واریانس یک طرفه در ابعاد نگرش، سهولت درک شده، شدت استفاده از اینترنت نمره زنان بر اساس منبع کسب اطلاعات تفاوت معنی داری وجود دارد. بر اساس نتیجه آزمون تعقیبی توکی در بعد نگرش نمره زنانی که منبع کسب اطلاعات آن ها اینترنت بود به طور معنی داری بیشتر از زنانی که منبع کسب اطلاعات آن ها دوستان و خانواده (P=0.006) و پزشک (P=0.016) است. در بعد شدت استفاده از اینترنت نمره زنانی که منبع کسب اطلاعات آن ها دوستان و خانواده (P=0.001) است. در بعد شدت استفاده از اینترنت نمره زنانی که منبع کسب اطلاعات آن ها پزشک و ماما (P=0.004) است. (جدول شماره ۴).

جدول شماره ۴. مقایسه نمره ابعاد مختلف استفاده از فضای مجازی جهت دستیابی به اطلاعات سلامت بر حسب منبع اطلاعات مادران در میان مادران مورد مطالعه

ابعاد	منبع کسب اطلاعات	تعداد	میانگین	انحراف معیار	p-value (df1,df2)F
نگرش	دوستان و خانواده	۴۷	۲/۵۹	۰/۷۱	۶/۰۶(۲۳۲-۲) ۰/۰۰۳
	اینترنت	۸۷	۲/۹۲	۰/۵۹	
	پزشک و ماما	۱۰۱	۲/۵۹	۰/۷۵	
سهولت درک شده	دوستان و خانواده	۴۷	۳/۷۹	۱/۰۴	۹/۴۶(۲۳۲-۲) <۰/۰۰۱
	اینترنت	۸۷	۴/۴۳	۰/۷۷	

شدت استفاده از اینترنت	پزشک و ماما	۱۰۱	۳/۸۷	۱/۱۳	۰/۸۳	۶/۱۲(۲۳۲-۲)	۰/۰۰۳
	دوستان و خانواده	۴۷	۲/۸۷				
	اینترنت	۸۷	۳/۲۸		۰/۷۶		
	پزشک و ماما	۱۰۱	۲/۹۰		۰/۹۱		
اطلاعات مراقبت از نوزاد	دوستان و خانواده	۴۷	۳/۱۳	۱/۱۱	۰/۹۸	۱/۰۹(۲۳۲-۲)	۰/۳۳۹
	اینترنت	۸۷	۲/۸۴				
	پزشک و ماما	۱۰۱	۲/۹۴	۱/۱۷			
اطلاعات مربوط به زایمان	دوستان و خانواده	۴۷	۳/۱۱	۱/۱۳	۰/۷۸	۱/۰۵(۲۳۲-۲)	۰/۳۵۱
	اینترنت	۸۷	۲/۸۳	۱/۱۰			
	پزشک و ماما	۱۰۱	۲/۸۳	۱/۲۹			
اطلاعات مربوط به بارداری	دوستان و خانواده	۴۷	۲/۴۳	۰/۷۸	۰/۶۲	۰/۱۶(۲۳۲-۲)	۰/۸۵۵
	اینترنت	۸۷	۲/۵۰				
	پزشک و ماما	۱۰۱	۲/۴۷	۰/۸۴			
اطلاعات مربوط به پس از زایمان	دوستان و خانواده	۴۷	۲/۶۲	۱/۳۵	۰/۵۲	۰/۶۶(۲۳۲-۲)	۰/۵۲۱
	اینترنت	۸۷	۳/۴۱	۱/۵۳			
	پزشک و ماما	۱۰۱	۳/۶۵	۱/۴۹			

بحث

این مطالعه با هدف مقایسه‌ای میان نقش اینترنت و نقش پزشک و ماما در کسب اطلاعات سلامت توسط زنان باردار شهرستان بجنورد انجام شد. یافته کلیدی این پژوهش نشان داد که اصلی‌ترین منبع کسب اطلاعات برای مادران باردار در بجنورد، پزشک و ماما (۴۳ درصد) است و پس از آن، اینترنت (۳۷ درصد) و دوستان و خانواده (۲۰ درصد) قرار دارند. این نتیجه نشان می‌دهد که با وجود اهمیت روزافزون فضای مجازی، تعامل مستقیم با متخصصان سلامت همچنان به عنوان معتبرترین منبع اطلاعاتی شناخته می‌شود، هرچند اینترنت نیز نقش بسیار پررنگی به عنوان منبع دوم ایفا می‌کند. این یافته با مطالعاتی مانند پژوهش الغمدی و موسی (۱۳) و پلنتوا و همکاران (۱۴) که پزشک و ماما را منبع اولیه اطلاعات معرفی کرده‌اند، همسو است؛ در حالی که با مطالعه صباغی نژاد و همکاران (۱) در داخل ایران و برت و همکاران (۱۵) در خارج از ایران مغایرت دارد. در هردوی این مطالعات، بیشترین منبع کسب اطلاعات توسط زنان باردار، با استفاده از اینترنت و فضای مجازی بالای ۵۰ درصد بود. در تحلیل ابعاد مختلف استفاده از فضای مجازی، مشخص شد که مادران مورد مطالعه در حیطه "سهولت درک شده" و

"شدت استفاده" نمره مطلوبی کسب کرده‌اند، اما در حیطه‌های تخصصی مانند کسب اطلاعات در مورد "مراقبت از نوزاد"، "زایمان"، "بارداری" و "پس از زایمان"، استفاده آن‌ها کمتر از حد مطلوب بوده است. این نتیجه با یافته‌های مطالعات دیگر در ایران مانند مطالعه صباغی نژاد و همکاران (۱) در اهواز که در آن مادران در همه حیطه‌ها نمره بالاتر از مطلوب را گزارش کرده بودند و مطالعه عباسی و همکاران (۴) در کرمان که شیوع بالای استفاده از شبکه‌های اجتماعی را نشان داده بود، در تضاد است. این تفاوت در میزان استفاده می‌تواند به دلایل مختلفی باشد. یکی از علل قابل توجه در این استان، دسترسی قابل قبول مادران به پزشکان، ماماها و متخصصان و اعتماد بالای مردم به سیستم درمانی است که نیاز به جستجوی اطلاعات در منابع دیگر را کاهش داده است. از سوی دیگر، بافت فرهنگی و قومیتی استان خراسان شمالی نیز بی‌تأثیر نیست؛ برخی اقوام عموماً بر آیین و سنت‌های قدیمی خود پایبند بوده و بیشتر به تجربه افراد دیگر و ماماها سنتی تکیه می‌کنند. علاوه بر این، عواملی مانند عدم دسترسی کامل به اینترنت پرسرعت در برخی مناطق، درآمد پایین‌تر خانواده‌ها و دانش ناکافی در استفاده از فناوری نیز می‌توانند از دلایل کاهش استفاده از فضای مجازی در این منطقه باشند.

می‌توان به مطالب آموزشی در سایت وزارت بهداشت و همچنین سایت‌های دانشگاه‌های علوم پزشکی و بیمارستان‌های کل کشور اشاره کرد.

نتیجه‌گیری

این پژوهش نشان داد که در کنار منابع سنتی و معتبر مانند پزشک و ماما، اینترنت به یک ابزار مهم برای کسب اطلاعات سلامت در دوران بارداری تبدیل شده است. با این حال، استفاده از آن در میان مادران باردار بجز در حد بهینه نیست. با توجه به نقش فضای مجازی در کاهش اضطراب و دسترسی سریع به اطلاعات، لازم است تا مراکز بهداشتی و درمانی، سایت‌ها و منابع آنلاین معتبر و تأیید شده را به مادران معرفی کرده و نحوه استفاده صحیح از آن‌ها را آموزش دهند. این اقدام می‌تواند به عنوان یک بازوی کمکی قدرتمند در کنار نظام سلامت، به ارتقای دانش و سلامت مادران و کاهش مراجعات غیرضروری کمک کند.

تقدیر و تشکر

این مقاله حاصل پایان‌نامه دانشجویی با کد اخلاق IR.NKUMS.REC.1402.079 تصویب شده در معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی است. بدین وسیله از تمامی همکاران مراکز بهداشت، معاونت بهداشتی و پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی و همچنین تمامی مادران باردار شرکت کننده در این طرح که با صبر و حوصله در پیش‌برد این پژوهش مشارکت نمودند، سپاسگزاری می‌شود.

تعارض منافع

نویسندگان این مقاله هیچ‌گونه تعارض منافی در انجام این پژوهش ندارند.

حمایت مالی

دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی از این طرح حمایت مالی نموده است.

در اکثر مطالعات در ایران و دنیا استفاده از فضای مجازی در دوران بارداری برای افزایش اطلاعات استفاده می‌شود؛ اما نتایج مطالعه حاضر در بعضی از حیطه‌ها مطلوب نبود. این مطالعه نشان داد که میانگین استفاده از فضای مجازی در مورد اطلاعات سلامت در میان افراد نسبت به سایر مطالعات میانگین پایین‌تری داشته که می‌تواند از جنبه‌هایی دارای ابعاد مثبت و از سایر جنبه‌ها دارای ابعاد منفی باشد. همیشه از اینترنت به عنوان یک منبع ارزان قیمت دسترسی به اطلاعات مختلف یاد شده است که تمامی افراد به راحتی و از هر مکانی می‌توانند به اطلاعات مورد نظر در مورد موضوع مورد سؤال خود برسند، از طرفی دیگر منابع موجود در سایت‌های مختلف عموماً فاقد ارزش علمی بوده و در بعضی از موارد نیز صرفاً انتقال تجربه افراد دیگر بدون توجه به سایر فاکتورهای مؤثر در این امر است. نتیجه انتقال اشتباه این موارد به مادران باردار می‌تواند منجر به آسیب‌هایی جبران‌ناپذیر گردد (۱۶، ۱۵، ۷).

بنابراین، باید بر نقش دوگانه اینترنت تأکید کرد. از یک سو، این ابزار پتانسیل بالایی برای کاهش استرس و اضطراب مادران و جلوگیری از مراجعات غیرضروری دارد، به شرطی که منابع مورد استفاده از لحاظ علمی معتبر باشند. از سوی دیگر، اطلاعات نادرست و غیرعلمی می‌تواند منجر به باورهای غلط و آسیب‌های جبران‌ناپذیر برای مادر و جنین شود. بنابراین، ضروری است که سیستم بهداشتی با معرفی سایت‌ها و نرم‌افزارهای معتبر، به مادران در استفاده صحیح و ایمن از این ابزار قدرتمند یاری رساند (۱۶).

برای کمک به مردم در دستیابی به اطلاعات پزشکی صحیح و سودمند، دولت‌ها و مراجع مسئول سایت‌هایی را برای ارائه اطلاعات سلامتی ایجاد کرده‌اند که می‌تواند منبع معتبری برای جستجوگران اطلاعات سلامت باشد. برای مثال کتابخانه ملی آمریکا سایت رسمی مدلاین پلاس^۱ را برای تأمین کاربران با انتشارات تمام متن پزشکی و سلامت ایجاد کرده است. دولت بریتانیا نیز وبسایت خدمات سلامت ملی^۲ را ایجاد کرده است که حاوی اصلی‌ترین توصیه‌ها و اطلاعات پزشکی برای بیماران و مردم در بریتانیا است. در کشور ایران بسیاری از سایت‌ها و نرم‌افزارهای مفید برای کاربران و مادران باردار ایجاد شده است که

2. NHS (National Health Service)

1. MedlinePlus: medlineplus.gov

References

- [1]. Sabaghinejad Z, Baji F, Vejdani M. Online health information seeking behavior among pregnant women referred to Alzahra Hospital, Ahvaz City, Iran. *Health Information Management*. 2021;18(1):33–8.
- [2]. Ekhtari YS, Majlessi F, Foroushani AR. Measurement of the constructs of health belief model related to self-care during pregnancy in women referred to South Tehran health network. *Community Health*. 2016;2(1):9–18.
- [3]. Mousavi Chalach A, Riahi A. Information needs of pregnant women referred to health centers in Behshahr city during 2016-17. *Journal of Community Health Research*. 2017;6(3):165–74.
- [4]. Abbasi R, Ahmadian L, Farrahi SR. The use of online social networks and their role in sharing health information among pregnant women of Kerman. *Payavard Salamat*. 2019;13(4):251–9.
- [5]. Hamm MP, Chisholm A, Shulhan J, Milne A, Scott SD, Given LM, et al. Social media use among patients and caregivers: a scoping review. *BMJ open*. 2013;3(5):e002819.
- [6]. Lima-Pereira P, Bermúdez-Tamayo C, Jasienska G. Use of the Internet as a source of health information amongst participants of antenatal classes. *Journal of clinical nursing*. 2012;21(3-4):322–30.
- [7]. Grimes HA, Forster DA, Newton MS. Sources of information used by women during pregnancy to meet their information needs. *Midwifery*. 2014;30(1):e26–e33.
- [8]. Dehghan Niri A, Aghaie A, Ziachi M. Cyberspace and empowerment of pregnant women as a muted group. *Woman in Development & Politics*. 2016;14(1):33–50.
- [9]. Lee RG, Garvin T. Moving from information transfer to information exchange in health and health care. *Social science & medicine*. 2003;56(3):449–64.
- [10]. Cohen RA, Adams PF. Use of the internet for health information: United States, 2009. 2011.
- [11]. Lambert SD, Loiselle CG. Health information—seeking behavior. *Qualitative health research*. 2007;17(8):1006–19.
- [12]. Sabaghinejad Z, Baji F, Vejdani M. Developing the Persian Version of Online Health Information Seeking Questionnaire for Pregnant Women in Iran. *Journal of Modern Medical Information Sciences*. 2022;8(3):270–81.
- [13]. AlGhamdi KM, Moussa NA. Internet use by the public to search for health-related information. *International journal of medical informatics*. 2012;81(6):363–73.
- [14]. Pletneva N, Vargas A, Kalogianni K, Boyer C. Online health information search: what struggles and empowers the users? Results of an online survey. *Quality of Life through Quality of Information: IOS Press*; 2012. p. 843–7.
- [15]. Bert F, Gualano MR, Brusaferrero S, De Vito E, De Waure C, La Torre G, et al. Pregnancy e-health: a multicenter Italian cross-sectional study on Internet use and decision-making among pregnant women. *J Epidemiol Community Health*. 2013;67(12):1013–8.
- [16]. Asiodu IV, Waters CM, Dailey DE, Lee KA, Lyndon A. Breastfeeding and use of social media among first-time African American mothers. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing*. 2015;44(2):268–78.